

PARLEM DE CUINA

Francesc Eiximenis. Història de la nostra gastronomia (i III)

Amb Francesc Eiximenis i “Com usar bé de Beure i Menjar”, completariem la trilogia sobre cuina catalana de l'edat Mitjana; que començaren fa tres setmanes amb el Llibre de Sent Soví (finals del S XII) i el Llibre del Coc, de Robert de Nola (1520).

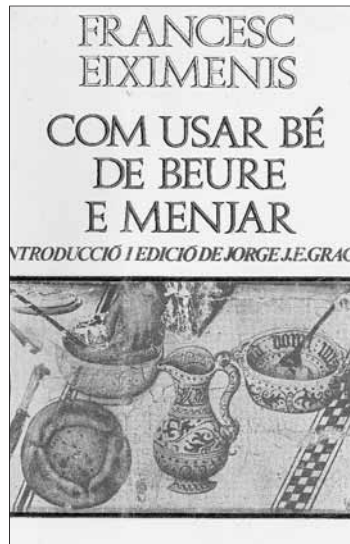
Amb aquests tres documents, importants pel fet d'esser els primers escrits sobre cuina i gastronomia redactats en la nostra llengua; podem comprendre com era aquesta vessant de la vida de l'època.

Gironí de naixement, Francesc Eiximenis (1340 - 1409) ingressà de ben jove a l'ordre dels franciscans, abans d'endinsar-se en l'estudi de la Filosofia i la Teologia, matèries que cursaria a les ciutats de València, Colònia, París, Oxford i Roma. Es doctorà en Teologia l'any 1374 a Tolosa. Va ser nomenat Catedràtic a Barcelona —càrrec que ocuparia fins al 1381— i posteriorment marxà a València, on participà com a mitjancer en les commocions socials que es produïren a la ciutat del Túria, l'any 1383, durant el regnat de Pere III. L'any 1408 el papa Benet XIII va consagrar Eiximenis bisbe d'Elna i patriarca de Jerusalem, títol aquest darrer de caire merament honorífic.

L'obra de Francesc Eiximenis té com a finalitat indicar els preceptes que l'home cristià ha de seguir per a dur una vida evangèlica. Cal puntualitzar que al segle XIV i XV els llibres destinats als laics havien de ser necessàriament molt diferents dels llibres destinats als intel·lectuals, tant en el contingut com en l'estil. A més de la decidida voluntat evangelitzadora, Eiximenis també s'ocupà de la reforma dels costums en l'Església i de les tensions polítiques entre el poder reial i les aspiracions del poble, totes elles qüestions candents en aquella època.

Les obres de Francesc Eiximenis gaudiren d'una gran popularitat i traspasaren les fronteres de la corona d'Aragó, doncs van ser traduïdes al castellà, al francès, al llatí, l'aragonès o al flamenc. Quant a la seva extensa obra cal separar els escrits en llatí dels escrits en català, diferents no tan sols pel que fa a la llengua, sinó també per que fa al contingut. Dins les obres escrites en català mereix una especial atenció

l'enciclopèdia titulada Lo Crestià (1379-1386), una sèrie de volums que pretenien contenir —en paraules del propi Eiximenis— sumàriament tot lo fonamental de cristianisme. Cal a dir que Eiximenis va morir envoltat d'honors- l'any 1409, sense acabar la seva obra. Dels 13 volums projectats (13 en honor de Jesús i els 12 apòstols), sols n'arribarà a escriure quatre: el Primer, Segon, Terç i Dotzè; essent el Terç l'obra més important. Lo Terç de lo Crestià, escrita l'any 1384, és la qui ens serveix de guia per conèixer tot el que envoltava a la cuina d'aquell temps. Dins aquest volum es troba l'apartat “ Com

usar bé de beure e menjar”, un seguit de normes morals aplicades a la taula.

L'embriaguesa, la golafreteria, la gola, la pobresa, el menjar, el protocol, el servei a taula o quantes vegades pot l'home beure a taula sense quedar malament; son alguns dels temes que Eiximenis analitza en el seu treball.

Així presenta Eiximenis la cuina Catalana de l'època, després de conèixer cultures d'altres països.

[...] Per aquestes raons, podem sentenciar que la nació catalana era exemple per a tota la gent cristiana en menjar honest i beure moderat, i sens dubte aquesta és la veritat, que els catalans son els més purs homes del mon. [...]

Text Original:

[...] Per aquestes, damunt dites rahons, los damunt dits sentenciants que la nació catalana era eximpli de totes les altres gents cristianes en menjar honest e en temprat beure; e sens tot dubte aquesta és la veritat, que catalans són los pus temprats hòmens en viure qui sien al món. [...]

Bibliografia:

Com usar bé de beure e menjar. Classics Curial (1982)
Des de la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes es poden consultar els facsímils de l'obra de Eiximenis
<http://www.cervantesvirtual.com/portal/BC/>.

Bona setmana i ens trobam d'aquí a una setmana.

Juan A. Fernández
parlemdecuina@hotmail.com

ESPAI PER A LA REFLEXIÓ

“Valentes Dones” i Tres Dones Valentes

Aquest mateix dissabte, farà un poc més de dues setmanes, que n'Esperança Bernat, la dona d'en Pep de s'estanc de plaça, va pujar fins a Sant Pere per a convidar-nos a una festa sorpresa que li estaven preparant a sa mare “n'Esperanceta” com jo li dic carinyosament quan me la trobo.

Nosaltres, em refereix a la meua dona Rafela i jo tinguérem la gran sort de poder comprar la casa on n'Esperanceta hi va viure molts anys fins que per diverses circumstàncies la posà a la venda, i fórem nosaltres els que tinguérem la gran sort de poder-la comprar. Ella mai ha perdut el contacte amb els veïnats amb qui va compartir tota una vida: En Pep “Pauló” la seva dona n'Isabel igual que amb els seus fills; com amb en Pepe i Na Paca i la seva filla, Na Carmen i en Joan, i Na Cristina i en Miquel. Veïnats que nosaltres fa cinc anys que tenim i estem prou orgullosos ja que ens duem molt bé i ens apreciam molt.

Hi ha Valentes Dones, que formen part de la història de la festa gran del Firó, com na Cristina Gual i Esperança Bernat, filla del meu amic Guillem; però existeixen, no sé si dir Valentes Dones o millor Dones Valentes, a les que les tissures de la vida les han portat a passar per episodis prou dolorosos, dels que no en parlaré, per respecte cap a elles. N'Esperança Bernat, “Valenta Dona-2010”, amb la nissaga que té, sé del ben cert, que és una dona valenta.

Vull dir, que dues dones valentes, N'Esperança Ferrer havent recorregut, sense afluixar ni rendir-se, aquests noranta anys i la seva filla, Esperança Bernat, en un moment de la seva vida varen haver de fer el cor fort i tenir prou coratge, malgrat el patiment, per a continuar endavant. Passi el que passi, la vida segueix i hen d'encarar-la malgrat no sigui fàcil. En aquests moments, és quan es mostren els veritables amics i amigues.

També vull afegir que hi ha homes valents, que també es veuen en situacions a vegades prou complicades i difícils; d'altres de molt doloroses, que també tenen el coratge de continuar endavant i alguns dedicar una part de la seva

empremta a la creativitat com és el cas d'en Pep, el gendre de n'Esperanceta. Homes coherents amb els seus sentiments, on hi afegeix als meus amics Guillem i Joan Carles. Són homes d'una sensibilitat especial, i que seria molt bo que n'existissin molt més dins una societat un tant adusta i insensibilitzada algunes vegades. A Can Dulce, se li feu la festa a n'Esperanceta, que porta aquests noranta anys amb una empremta, energia i il·lusió que a mi em va una certa enveja sana, ja que voldria i desitjaria per a mi el mateix, si arribas a la seva edat. És d'una pasta increïble.

La festa fou entranyable. Les dues Esperances més joves (en anys únicament) i el seu fill Guillem i crec que moltes altres persones que també l'estimen, participaren en la seva

preparació. En Pep, el seu gendre, la fou a cercar, i l'havien convençuda que anaven a una altra festa d'aniversari, i no a la seva. O sigui una sorpresa, que no s'esperava. En certes accions esdevé una màgia que en és molt necessària.

Per cert, com en Pep, també havia complert anys feia poc, s'aprofità per fer la celebració dels dos aniversaris.

En arribar n'Esperanceta es troba les persones que l'estimen que acompanyats per la música d'Aires Sollerics, li cantarem el conegut “Moltes felicitats”.

Tota la família: fills, filla, gendres, nores, nets i netes, nebots, nebodes celebrant que Esperanceta hagi arribat tan bé, amb els seus petits problemes de salut com és clar, als seus noranta anys.

Ambdós tingueren una ploguda de regals de totes les persones que els apreciam i estimam. L'alegria vessà en tot moment.

La berenada- sopar, fou acompanyada, com és molt normal, ja que en Pep en forma part de les dues colles, per part d'Aires Sollerics i els Xeremiers de Sóller; ambdós preservadors del nostre patrimoni cultural popular, que de la seva importància i valor, ja en vaig fer menció a l'article passat.

Des d'aquestes planes, els vull donar les gràcies a tots per haver-nos convidat, a la meua dona i a mi, a passar una horabaixa tan preciós i entranyable.

He escrit altres vegades que tant la meua dona com jo, nasquérem a Palma, però que ens sentim sollerics, ben igual que si haguéssim nascut a la nostra estimada Vall. Compartir aquells instants de la festa d'aniversari de N'Esperanceta i d'en Pep, amb persones que estim, amics i amigues, no tan sols referma, sinó fonamenta el sentiment que tant la meua dona com jo tenim.

Josep Bonnin

